

# MÉHÉSZETI KÖZLÖNY

AZ ERDÉLYRÉSZI MÉHÉSZ-EGYLET KÖZLÖNYE.

MEGJELENIK MINDEN HO 1-ÉN.

---

## T A R T A L O M :

Egyletünk küldöttei a földmivelésügyi miniszternél. — A magyar méhészek kongresszusa. — Geotropicus jelenségek a méheknél. — „Értelem és ösztön.“ *Szöllősy László*. — A méz besűrítése kérdéséhez. *Csikó János*. — A méhek nyelve. — A méz „íze.“ *Dr. Ribáry F. J.* — Vegyesek. — Szerkesztő postája. — Tagsági nyugta. —

---

E folyóiratot az egylet rendes és körí tagjai a tagsági díjért kapják. Rendes tag évenként 2 frtot (4 korona), körí tag 1 frtot (2 korona) fizet.



KOLOZSVÁR, 1895.

AZ EGYLET TULAJDONA

GÁMÁN J. ÖRÖK. KÖNYVNYOMDÁJA.

Megjelent  
a  
**„MÉH és VILÁGA“**  
Elméleti és gyakorlati bevezetés  
a méhek alapos ismerete és sikeres tenyésztésébe  
*a méhek iránt érdeklődő közönség számára.*  
Irta: **Sötér Kálmán.**

E korszakalkotó nagy munka első része, mely 500, finom velin papírra nyomott oldalor, a szövegbe nyomott számos illusztrációval már megjelent:

**1896. január 1-ig**

előfizetési árban megrendelhető az erdélyrészi méhész-egyletnél.

A megrendelés Wieder József főtitkárhoz intézendő; Kolozsvár, Hosszu-utca 22

A bolti ár jóval magasabb lesz.

Fűzött példány ára 3 frt, diszkötés 4 frt.

Méhészeti eszközök  
egyedüli nagy raktára  
**KISS ERNŐ** vaskereskedésében,  
Kolozsvárt, főtér 22. sz.

„Hungaria“ Budapesti részvénytársaság

**Műtrágyagyári termékei**

kizárólagos nagy raktára.

A nmltsg. miniszterium elrendelte az állami birtokokon e műtrágya kizárólagos használatát.

**Műlép valódi viaszból**

ára kilónként 2 frt 30 kr.

Megrendeléseket postafordultával postai utánvét mellett küld.

Árjegyzék ingyen.

10—12

— **Tagsági díjat fizettek: 1893-ra: Rendes tagok:** Bedő József, Gábor Mihály, Kempelen Imre, Mesko Jakab, Nemes Sámuel, gyalui Rosenberg Mátvás, Scultety István. **Köri tagok:** Benedek Gábor, dr. Csizér Ákos, Nagy János, Liszkay János, Ulrich Márton. **1894-re: Rendes tagok:** Abend András, Bedő József, Czehe Imre, Gaal Péter, Gábor Mihály, Harmath Lajos, Kempelen Imre, Lázár Kornél, Meskó Jakab, Nemes Sámuel, gyalui Rosenberg Mátvás, Simay Ferencz, Scultety István. **Köri tagok:** Balogh Gergely, Bartha Gyula, Benedek Gábor, Benkő Ákos, dr. Csizér Ákos, Dubszky Gusztáv, Éltető Károly, Gáspár Gyula, Gobóczy Károly, Liszkay János, Kisujszállási Mehész-egylet, Müller Jakab, Nuszbek Sándor, Nagy Béla, Nagy János, Papp Gábor, Pálffy István, Petrisor Péter, Udvardy Péter, Ulrich Márton, Vajda Miklós, Vincez Albert. **1895-re: Rendes tagok:** Ifj. Adorján János, Balla Kálmán, Bedő József, Campeanu Ilyés, Chorus Gyula, Császár György, Csere Lajos, Czehe Imre, Erdődy István, Fadgyas Sándor, Fatter Péter, Fodor Ferencz, Gaal Péter, Gábor Mihály, Gara Márton, Gibbon Albert, Harmath Lajos, Herepei Gergely, Heretik Endre, Hönsch Ede, Indig Áron, Jóna László, Kálmán János, Kende Dániel, Kempelen Imre, Kozáki Jenő, Kovács Sándor, Kovácsics József, Z. Knöpfler Károly, Lázár Kornél, Malatinszky Lajos, Máthé Barabás, Nyéki Méhes Balázs, Meskó Jakab, Mihály László, Németh András, Payer János, Patka Venczel, gyalui Rosenberg Mátvás, Simay Ferencz, Sipos Gábor, Sipos György, Scultety István, L. Velics Károly, Zsurka Riedl János. **Köri tagok:** Aján Lukács, Alexa Miklós, Baka József, Bakó József, Balogh Gergely, Bágyi Miklós, Balint János, Bartha Gyula, Bárány Márton, Bene Sándor, Benedek Gábor, Benkő Ákos, Bocsanczy András, Boér János, Bod László, Boross Vidor, dr. Csizér Ákos, Csengeri József, Csuka Mátvás, Czech Lukács, Deák Gerő, Dobos Joachim, Dósa Dénes, Drágos Sándor, Éltető Károly, Esztegar Antal, Fodor András, Gallovich István, Gáspár Gyula, Germán János, Gobóczy Károly, Gyöngye Károly, Haraga Ferencz, Haiszer Henrik, Hodorean János, Horváth Gyula, Ilykovicz Bazil, Kapatán Márton, Kepri József, Keresedi György, Kindl János, Kiss István, Kopár Kristóf, Kovrig Simon, Kovrig J. Gergely, Kozma Dömén, Kriza Sándor, Kühne Ferencz, Lakatos Károly, Lázár Gerő, Liszkay János, Lőrinczi Menyhért, Lukácsy Zsigmond, Márczián Lázár, Kisujszállási Mehész-egylet, Merza János, Molnár János, Morár Tódor, Müller Jakab, Nagy Béla, Nagy János, Novák Antal, Nuszbek Sándor, Örm. kath. népiskola, Oláh Dániel, Oltosy Pál, Oncs Józsei, Osváth Albert, székli. Papp Gábor, Pap Gerő, Papp Sándor, Páll Antal, Páll Kristóf, Pál Károly, Periot Jakab, Péterffy Gyula, Rósa Sándor, Sáhír Márton, Serlegi Dezső, Schilling Ottó, Schlamdinge Alajos, Suciú László, Szentgyörgyi Emil, Szilassy Sándor, Szvoboda Ignác, Áll. tanítóképezde Losonczon, Todorean Endre, Turay Vincez, Turtsa Lukács, Udvardy Péter, Ulrich Márton, Uray József, Vanky József 1—1, Vásárhelyi Boldizsár, Veress Lajos, Velcser Miklos, Vincez Albert, Voith Gergely, Voith Lajos, Zeffler Lukács, Balogh Sándor, Baska Adolf, Baudexler István, Bernáth Zoltán, Budai Zádor, Burgya János, Baeska Sámuel, Baesó András, Bernáth Dezső, Berzeviczy István, Bérassy Árpád, Csiba György, Czompoly József, Damjanovicz Ágoston, Deák Bertalan, Diószeghi Pál, Dobej Mihály, Duchnovszky István, Ember János, Fekésházy Sándor, Fekete Titusz, Gábor János, Garay Ignác, Glatz Sámuel, Grofesik János, Háda Sándor, Hubrich Hugó, Herezegh Károly, özv. Izay Gyuláné, Ignáczy János, Juhász Kálmán, Jakovicz János, Kaufmann Mór, Katkó István, Kende Zsigmond, Kecskeméthy Lajos, Klain Sándor, Kozma József, Kozma Márton, Kota István, Kopinecz Antal, Naményi Konecz István, Kusnyiri Gyula, Lásztókai Béla, Lichtwarschik Mihály, Luby Géza, Magyar József, gr. Maiáth József, Mátrai Béla, Mezei Mór, Minay István, Mihálik János, Mok Ferencz, Moré Gábor, Möricz Endre, Thuri Nagy Sándor, Nemes József, Novák Lajos, Ormos István, Oelberg Károly, Ózveggyi Ferenczné, Pap János, Pap Lajos, Pap Zsigmond, Pálffy Béla, Polák József, Pribék József, Rajz József, Répay László, Rózsa János, Sárkány Gábor, Soltész Imre, Süttő József, Steiner Lajos, Strecker Lajosné, Szamay Péter, Szabó István, Szabó Lajos, Szabó Pál, Szilágyi Sándor, Szopó József, Tary Károly, Tabódy Jenő, Wagner Emanuel, Veiner Vilmos, ifjabb Virág József, Weiszberger Lipót, Záborszky Ferencz, Zeisler Lajos.

Kijavítatnak: Gurey Elek, Bernáth Zoltán, Hubrich Hugó, Lajcsák Mihály, Oelberg Károly, Ortutay Antal köri tagok nevei. (Folytatjuk.)

## Leszállított áron kapható :

Méhészeti Kalauz, írta *Zágoni (Albu) József*, ára 25 kr.

Megrendelhető *Wieder József* m. e. főtítkárnál Kolozsvárt, (hosszú-  
utca 22. sz.), ki az árak beküldése után díjmentesen küldi el.

## Apró hirdetések.

E rovatban a méhészegylet tagjai 2 sorig ingyen hirdethetnek; ezen felül minden félhasábos petit sor 4 kr.

### VÁSÁROL.

Csurgatott és pergetett mézet Lerner Vilmos, Gyöngyösön. Minta küldendő.

Pergetett és nyersmézet, lépes mézet, viaszt, méhcsaládokat parasztkasok és kaptárakban vásárol Kovács Sándor kereskedelmi méhtelepe Nagy-Beeskereken. Minták küldendők. Ugyanoda egy kaptárkészítésben jártas méhész is alkalmazzatik.

### ELAD.

50 kilogramm pergetett mézet à 50 kr. Hirsch Jakabné, Maros-Bogát.

Szabó László Vésztőn, Békésmegye 45 kgr. pergetett mézet, à 50 kr.

Barabás Sándor Brassóban 18 méhcsaládot Bodor-féle kettős falu kaptárban.

Pinkert József Béga-Szentgyörgyön pergetett mézet, kilónként 50 kr.

Mészáros Endre Szakácsiban (Szilágymegye) 3 és fél mázsa akáczmézet és 2½ mázsa barnabb színű, jó minőségű pergetett mézet. Métermázsa átlag 42 frt.

Nagy János tanító, Bonyha, 70 kilogramm finom pergetett mézet, kilónként 50 kr.

Két méhducz (Stoppel) álló kaptárokból összeállítva, hat családra; zá-

ros ajtókkal. Ára 10 frt. Megrendelés az erdélyrészi méhész-egylet elnökségéhez Kolozsvárt.

Balogh Gergely Tompahát (u. posta Szentes) 150 keret beboltozott, telelésre alkalmas lépes mézet; kilója 60 kr.

5 métermázsa szép tiszta, világos-sárga pergetett mézet Voith Gergely tanító, Szamosujvart. Kívánságra mintát is küld.

Mézcetet a méhész-egylet gyárából, *Hirschfeld* Sándor kereskedése, Kolozsvár, főtér.

100 darab új egyes Dzierzon-kaptárt, darabját 3 frtjával, Ködmön Gábor tanító, Karczagon.

Kis János „Népszerű méhészkönyv“ cz. munkájából néhány példány eladó. — Ára postai küldéssel 30 kr. Megrendelést elfogad az erdélyrészi méhész-egylet főtítkára, Kolozsvart, hosszú-utca 22. sz.

*Szontagh* Elek Krakkón, u. p. M.-Igen, 30 darab méhcsaládot és 54 darab jól készült mű-kaptárt. Ugy a kaptárak, mint a méhcsaládok egyenként is eladók.

### ALKALMAZÁS.

Méhésznek ajánlkozik Fülep Miklós Radnótfája u. p. Sz.-Régen. (Erdély.)

Megjelent

<sup>a</sup>  
**„MÉH és VILÁGA“**

Elméleti és gyakorlati bevezetés  
a méhek alapos ismerete és sikeres tenyésztésébe  
a méhek iránt érdeklődő közönség számára.

Irta: **Sötér Kálmán.**

E korszakalkotó nagy munka első része, mely 560. finom velin papírra nyomott oldalor, a szövegbe nyomott számos illusztrációval már megjelent:

**1895. decz. 1-ig**

előfizetési árban megrendelhető az erdélyrészi méhész-egyletnél.

A megrendelés Wieder József főttkárhoz intézendő; Kolozsvár, Hosszu-utca 22

A bolti ár jóval magasabb lesz.

Fűzött példány ára 3 frt, diszkötés 4 frt.

**Méhészeti eszközök**

egyedüli nagy raktára

**KISS ERNŐ vaskereskedésében,**

Kolozsvárt, főtér 22. sz.

„Hungaria“ Budapesti részvénytársaság

**Mütrágyagyári termékei**

kizárólagos nagy raktára.

A nmtsg. miniszterium elrendelte az állami birtokokon e mütrágya kizárólagos használatát.

**Mülep valódi viaszból**

ára kilónként 2 frt 30 kr.

Megrendeléseket postafordultával postai utánvét mellett küld.

Árjegyzék ingyen.

9—12

## Leszállított áron kaphatók a következő könyvek :

Méhészeti Kalauz, írta *Zágoni (Albu) Főzsef*, ára 25 kr.

Megrendelhető *Wieder Főzsef* m. e. főtítkárnál Kolozsvárt, (hosszú-  
utca 22. sz.), ki az árak beküldése után díjmentesen küldi el.

## Apró hirdetések.

E rovatban a méhészegylet tagjai 2 sorig ingyen hirdethetnek; ezen felül minden félhasábos petit sor 4 kr.

### VÁSÁROL.

Csurgatott és pergetett mézet Lerner  
Vilmos, Gyöngyösön. Minta küldendő.

Pergetett és nyersmézet, lépes mézet,  
viaszt, méhcsaládokat parasztkasok és kap-  
tárakban vásárol Kovács Sándor keres-  
kedelmi méhtelege Nagy-Becskeken.  
Minták küldendők. Ugyanoda egy kap-  
tárkészítésben jártas méhész is alkal-  
maztatik.

### ELAD.

50 kilogramm pergetett mézet à 50 kr.  
Hirsch Jakabné, Maros-Bogát.

Szabó László Vésztőn, Békés megye  
45 kgr. pergetett mézet, à 50 kr.

Barabás Sándor Brassóban 18 méhcsa-  
ládót Bodor-féle kettős falu kaptárban.

Pinkert József Béga-Szentgyörgyön  
pergetett mézet, különként 50 kr.

Mészáros Endre Szakácsiban (Szi-  
lágymegye) 3 és fél mázsa akác-  
mézet és 2½ mázsa barnább színű,  
jó minőségű pergetett mézet. Méter-  
mázsája átlag 42 frt.

Nagy János tanító, Bonyha, 70 kilo-  
gramm finom pergetett mézet, különként  
50 kr.

Két méhducz (Stoppel) álló kaptá-  
rkból összeállítva, hat családra; zá-

ros ajtókkal. Ára 10 frt. Megrendelés  
az erdélyrészi méhész-egylet elnökségéhez  
Kolozsvárt.

Balogh Gergely Tompahát (u. posta  
Szentés) 150 keret beboltzott, tele-  
lésre alkalmas lépes mézet; kilója 60 kr.

5 métermázsa szép tiszta, világos-  
sárga pergetett mézet Voith Gergely ta-  
nitó, Szamosujvart. Kivánságra mintát  
is küld.

Mézcetet a méhész-egylet gyára-  
ból, *Hirschfeld* Sandor kereskedése,  
Kolozsvár, főtér.

100 darab új egyes Dzierzon-kaptárt,  
darabját 3 frtjával, Küdmön Gábor tanító,  
Karczagon.

Kis János „Népszerű méhészkönyv“ cz.  
munkájából néhány példány eladó. —  
Ára postai küldéssel 30 kr. Megren-  
delést elfogad az erdélyrészi méhész-  
egylet főtítkára, Kolozsvárt, hosszú-  
utca 22. sz.

*Szontagh* Elek Krakkón, u. p. M.-  
Igen, 30 darab méhcsaládöt és 54 darab  
jól készült mű-kaptárt. Ugy a kaptárak,  
mint a méhcsaládok egyenként is el-  
adók.

### ALKALMAZÁS.

Méhésznek ajánlkozik Fülep Miklós  
Radnótfája u. p. Sz.-Régen. (Erdély)

# Méhészeti Közlöny

AZ ERDÉLYRÉSZI MÉHÉSZ-EGYLET SZAKKÖZLÖNYE.

MEGJELENIK MINDEN HÓ 1-ÉN.

A lap szellemi részét érdeklő közlemények a „Méhészeti Közlöny“ szerkesztőségéhez czimzendők:

**Kolozsvár, Bástya-uteza, 9. szám.**  
Reclamatíok-, hirdetésekre vonatkozó megkeresések *Wieder* József főtítkárhoz intézendők (Hosszu-uteza 22.), a pénzküldemények: *Biró* Gyula egyleti pénzárnokhoz intézendők Kolozsvárt (Trenčin-tér 13. szám).

Rendes tagok 2 frt (4 korona), körít tagok 1 frt (2 korona) tagsági díjért a „Méhészeti Közlöny“-t is kapják.

Hirdetés díja: garmond soronként 8 kr. (16 fillér). Egy egész oldal: 3 frt (6 korona). Fél oldal: 1 frt 50 kr. (3 korona).

Egyleti tagok, éves és féléves hirdetők 30% leengedésben részesülnek.

A kéziratokat nem adjuk vissza.

## Egyletünk küldöttei a földmivelésügyi miniszternél.

A földmivelésügyi miniszter állása elfoglalása alkalmából a következő leiratot intézte egyesületünkhöz:

Ő császári és apostoli királyi Felsege e hó 2-án Bécsben kelt legfelsőbb kéziratával engem földmivelésügyi miniszterévé legkegyelmesebben kinevezni méltóztatott.

Midőn tehát a mai napon a földmivelésügyi miniszterium vezetését átvennem, szívesen jelentem ki, hogy hazánk földmivelésügyi érdekeinek előmozdítását czélzó tevékenységemben az egyesület közreműködésére is számítok, s biztosíthatom egyuttal az egyesületet, hogy öröömre fog szolgálni, ha hasonló törekvéseit magam részéről is támogathatom.«

Egyletünk választmánya mult ülése határozatából *Bodor* László alelnök és *Wieder* József főtítkár fölküldettek Darányi földmivelésügyi miniszterhez, hogy egyesületünkhöz, új állása alkalmával intézett szívélyes hangú leiratára válaszul személyesen üdvözöljék a minisztert, egyszersmind adják át a *Sötér*

Kálmán »Méh és Világa« című munkája első része egy diszpéldányát.

A megbizottak *Borszéki Soma* min. osztálytanácsost, az erdélyrészi méhészegylet t. tagját, kérték még föl a küldöttségbe és november 27-én tisztelegtek a miniszternél.

Alelnök az erdélyrészi méhészegylet nevében üdvözölve a minisztert, kérte, hogy az erdélyrészi méhészegyletet, a méhészet érdekében kifejtendő munkásságában, melylyel a közjót igyekszik előmozdítani, támogassa, egyszersmind törekvése egyik irányzatát bemutatandó: átnyújtotta a »Méh és Világa« egy diszpéldányát, mire a miniszter következőkben válaszolt:

Igen örvendek, hogy Önöket, mint az erdélyrészi méhészegylet küldötteit fogadhatom. Örvendek azért is, mert félig magam is erdélyi vagyok, bár nem születtem Erdélyben. Ha nem is vagyok méhész: ösmerem a méhészet fontosságát s biztosíthatom az urakat, hogy a méhészet érdekében kérni fogom az egylet támogatását. E könyvet pedig mint a magyar méhészet haladásának zálogát fogadom el és köszönöm.

A miniszter a küldöttség tagjait igen szívélyesen fogadta és a bizottság tagjaival folytatott beszélgetés folyamán kitünt, hogy a miniszter a méhészeti viszonyok iránt már tájékozva van. Különösem pedig felösmerte a magyar méhészek egyik legnagyobb baját, azt, hogy a méhészeti terményeket nem értékesíthetik megfelelő módon és hangsúlyozta, hogy a maga részéről is szükségesnek látja az *állandó árucarnok* létesítését, miért oly régóta, de sajnos, eredmény nélkül fáradtak az egyletek, mert a kormányok részéről eddig nem részesültek megfelelő támogatásban.

A magyar méhészet gyors felvirágzásának egyik bizto-



sitékának tekinthetjük a miniszter ama kijelentését is, hogy méhészetünket érdeklő kérdésekben, a döntés mérlegében az egyesületek szavának is súlya lesz.

Méhészetünk újabb fejlődését elősegítő mozgalom társadalmi uton kezdeményeztetett; az ügyért lelkesedő, buzgó és önzetlen egyének kezdeményezésére indult meg ez üdvös mozgalom; ez a lelkesedés teremtette meg és ez tartja fenn az egyesületeket; ezen az uton várhatjuk a további sikert, még pedig olyat, minőt a bürokratikus szervezettel elérni soha sem lehet. De, hogy az egészséges és gyors fejlődésnek semmi akadály se legyen: szükséges a társadalmi és állami tényezők harmonikus együttműködése, a mi, sajnos, eddig nem mindég volt meg.

Melegen üdvözljük az új földmivelésügyi minisztert, ki a magyar méhészet fénykorát van hivatva megteremteni.

---

## A magyar méhészek kongresszusa.

A czredéves országos kiállítás alkalmával tartandó magyar méhészek kongresszusát előkészítő bizottság november 27-kén tartotta második ülését Budapesten *Liebner József* elnöklete alatt. Jelen voltak: *Borszéký Soma*, *Binder Iván*, *Bodor László*, *Wadászfy Jenő*, *Wieder József*.

Előadó *Binder Iván* jelenti, hogy utólagos jóváhagyás reményében felszólítottak az erdőigazgatóságok, tudomány egyetem és a horvát egyesületek a kongresszusban való részvételre. Előadja továbbá, hogy a kongresszus programjában fölvetett szakelőadásokra eddig előadó nem jelentkezett, mire elhatározta a bizottság, hogy többeket fel fog kérni szakelőadások tartására, és pedig:

1. *Kovács Antal* m. felügyelőt a *méhészeti szakoktatás, tekintettel a vándortanítói intézményre*.
2. *Bodor László* törvényszéki bírót a *méhészeti védtörvényre*.
3. *Rodiczky Jenő* gazdasági akad. igazgatót: a *magyar méhészek országos szövetségére és az állandó kongresszusra*.

4. *Borszéký Soma* min. osztálytanácsost a *mész értékesítése*.
5. *Binder Iván* »M. Méh« szerkesztőjét, *Kovács Antal* m. vándortanítót és *Kühne Ferenczet* a *kaptár és keretméret egysége*.
6. Dr. *Furbász Nándort* a *mészlegelők javítása*.
7. *Binder Ivánt*, *gyakorlati előadások a méhészet és méhészeti ipar köréből*.
8. *Sötér Kálmánt* *Magyarország méhészeite története* megírására.
9. Dr. *Bálint Sándor* erd. muzeum-egyleti örsegéd a *méhtermészetről*.

A jelenvoltak közül, *Borszéký Soma*, *Binder Iván* és *Bodor László* a megbízást elfogadták, s ugyanekkor elnök kijelentette, hogy értesülése szerint több kiváló egyén, mint *Kovács Antal*, dr. *Furbász Nándor* és *Kühne Ferencz* hajlandók lesznek a felajánlott tárgyakról értekezést írni.

Kifejezést adott azonban a bizottság ezuttal is annak, hogy ez az intézkedés csak arra az eshetőségre való tekintettel történt, hogy ha a programba fölvetett tárgyak közül valamelyikre nem akadna önkéntes jelentkező: a programot nem lehetne betartani s esetleg a legfontosabb tárgy maradna *megfelelő* megvitatás nélkül. Mindenkinek szabadságában áll azonban, — sőt kívánatos, hogy minél többen jelentkezzenek — hogy tetszés szerinti tárgyról értekezést írjon, s azt 1896. évi május hó 1-ig benyújtsa *Binder Ivánhoz*, a m. országos M. Egylet titkárához Budapesten.

Az előadásra elfogadandó értekezések 100 korona tisztelet-díjban fognak részesülni.

Elnök előterjeszti, hogy ő már évek előtt 200 korona jutalmat tűzött ki Magyarország méhészeite története megírására; mint-hogy azonban egyetlen pályázó sem jelentkezett: most ismét felajánlja a 200 korona jutalmat annak, a ki a millenniumi kongresszusra a munkát elkészítené. Terjedelmes munka nem kívántatik; 3—3½ nyomtatott ivnyi terjedelem elégséges, s az országos, valamint az erdélyrészi méhész-egylet szaklapjában lesz közölve, egyidőben.

A bizottság köszönettel fogadta *Liebner* nagylelkü adományát.

Elhatározott, hogy a bizottság az ország valamennyi méhész-egyletét fel fogja kérni, hogy a kongresszuson képviseltesse ma-

gát, megelőzőleg pedig, a magyar méhészek országos szövetkezete és az állandó kongresszusra vonatkozó tervezetet véleményezés végett megküldi valamennyi méhészegyletnek, hogy a terv megősmertetésével könnyebbé tegye a tanácskozást és az eldöntést s lehetőségig oda fog törekedni a bizottság, hogy a többi értekezések is a kongresszus előtt ismertetve legyenek.

Egy másik fontos tárgya volt még az ülésnek a kongresszus elnökei és titkárának megválasztása iránti ajánlat-tétel.

Elnök előterjesztést tesz, hogy helyén való volna, ha a bizottság kongresszusi *védnököt* is választana, mire a bizottság egyhangulag elhatározta, hogy *Wekerle* Sándor volt miniszterelnököt kéri föl védnökségre, és fölkérte az elnököt, hogy egy bizottságot jelöljön ki, mely az ő vezetése alatt *Wekerlet* a védnökségre kérje föl.

Ezután a bizottság közfelkiáltással a következőket határozta el a kongresszusnak megválasztásra ajánlani:

Elnök: *Liebner* József, alelnök I. *Borszéký* Soma, II. *Bodor* László, titkár *Binder* Iván, pénztárnok *Rühne* Ferencz.

A beküldendő értekezések bíráló bizottsága elnökéül felkérte *Liebner* József, jegyző *Binder* Iván; az értekezések utóbbihoz lesznek beküldendők. A bizottság megállapodott abban, hogy a bíráló bizottság tagjait ezután fogja kijelölni.

### Geotropicus jelenségek a méheknél.\*

Rég ismeretes a méheknél az a sajátsága, hogy akár egyenként, akár seregesen, vagy mint családok, mindig felfelé törekeshetnek; a kaptárakban lehetőleg a felső részeket foglalják el, s ha megfordítjuk azokat, csakhamar ismét felhúzódnak, — a szabadban megszállott méhek — ha ugyan fel nem röpködhetnek, a kiemelkedő tárgyakra másznak fel és általában mindenütt a magasabb pontokat igyekeznek elfoglalni.

A régiek megnyugodtak abban, hogy ez a méhek természete; *Loeb* újabb nyomozásai azonban kiderítették, hogy ennek és hasonló jelenségeknek oka nem az állatban, hanem külső tényezőkben van, a melyek mozgást keltő inger gyanánt hatnak a

\* Mutatvány a *Sötér* Kálmán „Méh és világa“ című munkája II-ik kötetéből.

rovarok nagy részére, arra utalván őket, hogy feléjük haladjanak, vagy tőlük távolodjanak.

Nevezetesen ilyen a fény, mely bizonyos rovarokra vonzó, másokra taszító erőt gyakorol (heliotropismus) és ilyen a földvonzása is, mely egyik-másik rovarra positive hat, másokat pedig arra ösztönöz, hogy ellenkező irányba törekedjenek.\*

Ez az utóbbi hatás utalja a kikelt és a földön szétmászott hernyókat arra, hogy a fákra és mindenre, a mi utjukba esik, felmásszanak és ez nyilvánul a méheknél is, a melyek e szerint negative geotropicusok.

Bármilyen csekélységnek látszik is pedig ez, nemcsak elméleti tekintetből érdekes dolog, hanem a gyakorlatban is értékesíthető.

Igy például ha a raj valamely fa törzsére telepszik, igen nehéz besöpörni, de ha tudjuk, hogy nem marad helyben, hanem fölebb húzódik: fölébe állítunk egy kaptárt és önként belevonul.

Rég tudvalevő dolog az is, hogy ha a méheket felülről lefelé söpörjük, igen felingerlődnek,\*\* ellenben nyugodtan tűrik, ha alulról felfelé mozdítjuk a söprőt, mert maguk is ebbe az irányba igyekeznek.

Általában pedig levonhatjuk ebből a következtetést, hogy bármiféle művelet könnyebben sikerül, ha a méheket nem le, hanem felfelé mozdítjuk ki állásukból, mert erre negativ geotropicus természetüknél fogva önként is hajlandók indulni,

### „Értelem és ösztön.“

Gyönyörűen és terjedelmesen tárgyalja *Sötér* Kálmán nagy mesterünk a »Méh és Világa« című nagy munkája első részében e cím alatt azt a kérdést, ha vajjon a méhek ösztönszerűleg végzik-e szépen rendezett államukban a munkát, ha vajjon mindaz, a mi a méhek élete, munkássága vizsgálásánál, tanulmányozásánál bámulatra ragad, ösztönszerűleg történik-e vagy *értelemmel?* ha vajjon az állatoknak s így a méheknek is, vannak-e psychicus képességei, melynélfogva képesek tapasztalatokra s azok alkalmazá-

\* Der Heliotropismus der Thiere ect. Würzburg, 1890.

\*\* L. Witzhum Handgriffe u. Erfahrungen 1834. 44. l. 50) alatt, ugy Berlepsch: Die Biene III. 470, l.

sára? Ez alapot meggyőző érvekkel támogatva, társul véleményében Swammerdamm, Belmont, Reaumur és Bonnethez, kik szintén azt állítják, hogy a méhnek értelme van.\*

Sötér több világos példát hoz fel, melyek a méhek psychicus tehetsége mellett bizonyítanak.

Helmont idézete, ki a »mértan és építészet nagy mesterének« tartja a méheket, emlékembe hívja pár év előtti tapasztalatomat, melyet időszerűnek tartok közleni.

Két év előtt, áprilban vásároltam egy méhcsaládot. Olyan Berlepsch kaptárban volt, melyben léczeken függöttek a normal méretű félkeretek. Pavillonomban kilenczes álló kaptárok vannak, horny-rendszerre építve. Tehát a vásárolt méhkasbeli kereteket, minthogy rövidebbek voltak, nem helyezhettem másként az én kaptáromba, mint úgy, ha valamiképen a felső keretlécz két végét megnyujtom. Erre nem készültem előre, s így, megfelelő szegekről, melyekkel a léczek megnyujtását legkönnyebben elkerülhettem volna, nem gondoskodtam. De volt egy néhány apró, vékony gombostü méhesemben. Ezeket szurtam a keretléczek végébe, s így végeztem az áttelepítést, közbe-közbe beakgatván 3 vagy 4 üres, kiépített keretet, melyek felső léczei kaptáromnak megfelelő hosszúságúak voltak.

Ugy maradt kaptárom, a mint áprilban rendeztem.

Akácz virágzáskor megnyitottam a mézkamrát. A költőkamra már tele volt néppel és építménnyel. Ekkor meglepetve tapasztaltam, hogy a gombostüvel meghosszabbított keretek közül több, tele volt frissen hordott mézzel. De a keretek külső szélei, több helyt erősen reá voltak ragasztva a kaptár oldalfalaihoz, míg a saját, rendes kereteimet, szintén tele mézzel és fiasítással, abban az állapotban találtam, a mint beakgattam.

Az én kitűnő architectoraim, munkaközben észrevették, hogy a vékony gombostü, mely a teher alatt görbülni kezdett, engedni fog a behordott anyag súlyának s le fog esni; ezért úgy segítettek a bajon, hogy még a maga idejében, a kaptár oldalfalaihoz ragasztották

Egy másik, nem kevésbé érdekes tapasztalatom a következő: A mult év junius havában befedett anyaházzal meganyásított-

\* Sötér „Méh és Világa“ I. rész. 448—471. lap.

tam egy népes családot. Körülbelől két, vagy három napos lehetett a kibujt anya. Ekkor átvizsgáltam a kaptárt, nem azért, hogy meggyőződjem, ha vajjon az anya megtermékenyült-e, mert arról szó sem lehetett, minthogy a folytonos esőzés miatt a párosodás nem történhetett meg, hanem inkább azért, hogy tisztában legyek a felől, ha vajjon az anyaházat nem rombolták-e szét? A harmadik keret belső felén volt a beadott anyaház. Midőn ezt kivettem, láttam, hogy nem történt semmi rendellenesség, az anya kibujt. Midőn vissza akartam helyezni a keretet, elejtettem. A keret mindkét oldalát tömötten borító nép egy része a pavilon nyitott ajtaján kiröpült, egy része pedig a földön futkosott.

Most már meg kellett győződnöm, ha vajjon nem repült-e ki az anya is? Szétszedtem az egész kaptárt, az anyát nem találtam. Meg voltam győződve, hogy vagy kirepült az anya, mely a lejtett kereten lehetett, vagy már megelőzőleg elpusztult. De inkább az előbbi vélemény mellett voltam, mert megelőzőleg az anyátlanság jeleit nem tapasztaltam.

Ujabb anyaházat akartam beadni, midőn észrevettem a pavillon eresze alatt egy ökölnyi méhcsomót. Azt is tapasztaltam, hogy a pavillonból kiröpködő egyes méhek gyorsan a csomóra szállanak. Bizonyos voltam, hogy a kereten volt méhek gyülekeztek az anya körül, mely a kérdéses kereten volt.

Létra után kellett látnom, hogy a kis rajat befogjam. Mig az előkészületekkel készen voltam; többféle közbejött akadály miatt, mintegy  $\frac{3}{4}$  óra telt el. Mire visszatértem, már hült helyét találtam a csomónak. Csak egy néhány méh futkosott és szimatolt a csomó helyén.

Boszusággal távoztam méhesemből.

Más nap a kaptárt vizsgáltam, a nélkül, hogy az építményt mozdítottam volna. Az anyátlanságnak semmi jele. Jobb meggyőződés okán egy keret friss fiasítást adtam be, tudva, hogy ha anyátlanság van: anyaház építéshez fognak. Harmadnapra megvizsgáltam a kaptárt. Legnagyobb örömömre *termékeny anyát* találtam abban.

Bizonyos tehát, hogy a még soha ki nem repült, terméketlen anyát az a maroknyi nép terelte háza, mely a keretről az anyával együtt leesett.

Mit mondanak ezekhez a példákhoz, a kik tagadják a rovarnak s így a méhnek psychicus tulajdonságait?

Szöllősy László.

### A méz besűrítése kérdéséhez.

A külső hőmérséklettel szemben a méh lakásokban a légcserét a méhek indítják meg. Bármely toknál, a  $35^{\circ}$  alóli levegő, a mint a méhcsomóba ért, ott a méhek meleg kipárolgása által hőfoka emeltetik, szétterjed, megkönnyebbül és összes páratartalmával a sulyosabb levegőből felfelé száll. Ugyanazon mozzanatban, a melyben nagyobb hőfokot öltött a külsőnél, szétfeszül, t. i. terjedelmében nő és nyomást gyakorol azon légkörre, mely a kaptár által a külsőtől el van különítve, de a közlekedő nyíláson át a külső levegőre is, lefelé. Midőn melegedésével nagyobb terjedelmet öltött: ugyanabban a perczben nemcsak felemelkedik mint könnyebb, de a légkörénck egy részét ki is szorítja. Minthogy a külső levegő ellennyomása ugyanavval az erővel hat vissza, mint a belső legmelegebb levegő feszereje, egy középben álló légrétegnek kell a kaptárból kinyomulni a közlekedő nyíláson. Avval, hogy a meleg levegő felemelkedett és feszerejével egy rész a belsőből kiszorult, a folyam már megindult; mert a felemelkedett levegőt a meleg forrás központjától távolabbi helyeken a lakás falai által befolyásolva, rögtön hülés követi. A hülés által, a külsőt ellensúlyozó feszerejéből veszítve, a központi levegőnek feszereje és a külső nyomása következtében kisebb helyre szorul, mit rögtön követ a külső benyomulása, mely mint legsűrűbb és sulyosabb, a fészek alatt foglal helyet. Ugyanekkor a fészekbeli, mint legkönnyebb, a felsőbb helyre emelkedik újra, az oldalokra széjjelnyomva a már hőfokában csökkent belső levegőt. Ez a melegében csökkenő levegő, az oldalfalaknál mindinkább hülve, a melegebbek által folytonosan lennebb szorítatva, végre a nyíláshoz ér, hol a külső, még mindig hidegebb, sulya által és a belső, melegebb feszereje által nyomva, a közlekedő nyílás megosztásával a felső részen kimegyen. Ez gyors és folytonossá válik. Ez az egyszerű légcsere magyarázata alsó közlekedő nyílással egy kaptárban, vagy bármilyen méh lakásban.

Ha betölti a méhcsalád lakását egészben, ha csak egy kis

részletét foglalja el csomójával, minthogy a melegforrás 35 fokig tőle ered nevelőleg, a változást a külső és belső között ő idézi elő, onnan indul meg a légfolyam a zárt helyiségben, annak helyét kell betölteni a külső levegőnek, mely ott szintén változáson menve keresztül, az előbbinek utját követi szakadatlan folyamában. Ha S. ur azon nézetének adunk helyet, hogy az oldalfalakon is szivároghat be levegő; ugy is okvetetlen a méhcsomón kell keresztül húzódnia; mert a kaptárban megmelegedett levegő a felsőbb helyekre törve, elfoglalja fele részben a felsőbb helyeket és a külső, hidegebb levegőtől nyomva, a található finom nyílásokon kimegyen, ugyanolyan mennyiségben jöhet be a kaptár alsó felén levő finom nyílásokon a hűvösebb levegő, mely az összes külső levegő nyomása következtében a méhcsomót elhagyó melegebb levegő helyébe nyomatik és mindig csak az alsó részen. Ez máskép nem is lehet, ugy, hogy bátran elmondhatjuk, hogy a méhlikásokba jutott levegő a méhcsomót egyszer meg kell, hogy járja; de megjárja részben többszörösen is; mert a benyomuló külső levegő által folyton felkavartatik kitörő utjában, hűtve és összekeverve visszarakadatik a méhcsomóba. Ha most helyet adunk annak a nézetnek, hogy a roszul készült méhlikásokban az oldalfalakon is szűrődhetik ki s be a levegő, és helyt adunk annak a nézetnek is, hogy a méhektől elhagyott helyeken is van bőven sűrítendő méz: ugy is a méhektől még független levegő csupán a méhlikás alsó felében sűrithetné a mézet, mielőtt a fészekbe jutna; mert felül most is csak az a levegő van, a melyet a méhek már párájukkal teltettek. De láttunk-e méhcsaládot akár építeni, akár mézelm oly helyeken, a melyeket a méhek egyszersmind bőven nem is lepnek el? Én részemről mindig csak azon helyeken láttam, a melyet már megelőzőleg elfoglaltak. Az kivételes eset, midőn őszi felé, mikor már mind a népség, mind a fiasítás a természetes apadásban van és a méhlikás felső- és oldalrészei tömve mézzel, hirtelen nagy gyűjtés következik forró meleg napokkal, a méhek a kaptárban összehuzódásukból ismét szétterjednek s minthogy egész a fiasításig már tömve lakásuk mézzel, a szélső és alsó lépekbe kénytelenek mézelm, de ekkor már azon helyeket ismét megszállva tartják, míg a mézelm tart. Majd ezen kevés jó napot ismét hűvös idő váltja fel és a méhek fedetlen odahagyják a mézet, összebb húzódnak,



Ilyen eset nálam gyakran történt, de mindig azt tapasztaltam, hogy sűrű méz maradt pecsételetlen hátra. Hogy be nem pecsételték azonnal, egyik oka abban rejlik, hogy a sejtek rendszeresen még nem voltak telve; a másik ok az, hogy megapadt számukkal nagy terjedelemben nem képesek azon meleget előállítani a központon kívül is, mely a pecsételéshöz szükséges viasz előállításához szükséges; harmadik ok, hogy a méhek a hátsó lépekből mindég a kikelt fiasítás helyére szokták hordani a mézet, midőn betelelésükre készülnek és ezen számításból ok nélküli munkát nem is végeznek. Hogy ezen hátrahagyott méz később megromlik mind a mellett, hogy be volt süritve: oka abban rejlik, mert a hűvösebb időkben a sok páralerakódás mind felhigul. A mézgyűjtés és méz-elraktározás a főmézelési időszakban rendes körülmények között nem a most elmondott sorban történik; mert midőn a fiasításban a tetőpontot elérték és a midőn egyszersmind az egész kaptárt betöltik népeességben, ha külön mézüruk nincs, és ha van is, de az rácsal el van választva, mindig a fiasítás közvetlen szomszédságában a fiasítás felett, első sorban, azután a méh lakás szerkezete szerint, hátul kezdik a raktározást; még pedig a felső részen is mindig hátulról a röpnylás felé haladva elé és le. A méheket saját természeti eljárásukra bízva, a mint az anyaméh petezésének tetőpontját elérte, lehet a mézelés bármily kitünő, mert azon időszaktól a fiasításban apadás áll be, t. i. a hátul, illetőleg az oldalokon és felső részeken kikelő fiasítás helyére mézet raktároznak, a fiasítást folyton a központ felé szorítva és inkább a röpnylás felé. Az elválasztott mézürbe mindig csak azon mézet rakják a bő hordással, a mi a költőkamrába el nem férhetett a fiasítással még bőven elfoglalt helyért. Ezen eljárásukhoz oly szívósan ragaszkodnak, hogy az időközökben csökkenő mézelésekkel már a mézürbe hordott és a leghátul álló lépekről is a fedetlen mézet is a méz szomszédságában kikelő fiasítás helyére hordják, tehát a központ felé összpontosítják. Régebbi közölt munkáimban ezt is elmondám. Ha S. ur azt tapasztalta, hogy időközökben a mézürből a fedetlen méz megapad, semminek sem tulajdoníthatja egyébnek, mint annak, hogy az azon nap folyamán behordott méz nem volt oly sok, hogy a besürités után elégséges lett volna a kikelt fiasítások helyére, a már elraktározott méz közvetlen szomszédságában a méhek

pedig előkészülvén a beteleléshez, a távolabbi helyekről a központ felé igyekeznek elhelyezni, mint a hol annak idejében a legkönnyebben juthatnak hozzá. Igen természetes, hogy ilyenkor mindig a távolabb levő fedett mézet hordják első sorban, de ha a mézelés annyira csökkent, hogy kívülről a kikelő fiasítás helyét nem képesek a mondott sorban ellátni, bizony akkor a mézürből és a hátsó helyekről még a befedelezettet is felhontják és elő-, illetőleg le-hordják. A S. ur által megtámadott cikkemben schol sines kimondva annak lehetősége, hogy mind a hátul, mind a felül alkalmazott mézürbé ne hordanának egyáltalán süritetlen mézet. Hátul alkalmazott mézürrel épen mindenkor megtörtendő esetnek tartom, hogy az alsó lépsorban süritetlen mézet raknak le a méhek, mint-hogy nagy hordások alkalmával a hazatérő méh az aljdeszkán hátramenvé, oda könnyebben jut, mint a tömött költőkamrába, s ha már nincs hely a költőkamrában schol, de már a mézkamra nyitva van, igen természetes, hogy oda rakják le terhüket, a hol üres sejteket találnak, s ha nincsenek üres sejtek: építenek. Mindez nem zárja ki azt a lehetőséget, hogy első behordása után a belmunkások újból fel ne szednék és süritve ne raknák befedelezési helyükre. Annak igazsága pedig nem általam észleltetett és állított először, hogy a hordó méhek a fiasítás körül és alatta s még közötté is leghajlandóbbak elhelyezni a mézet, ha csak üres sejtekre találhatnak, sőt még a petékre is gyakran reá rakják szorultságukban, a honnan reggelre eltűnik a méz. A hordóméheknek ezen sajátosságán alapszik a Neiszer-kaptár rendszere. S ha valaki a levegő süritésére fekteti a méz besűrűsödésének lehetőségét, csakis a Neiszer-féle kaptárt használhatja, mint evégre a legalkalmasabbat, mert itt érheti a páramentes szabad levegő, legalább részben, a méhcsomón áthuzódása előtt a fedetlen és süritetlen mézet. Én megmaradok szilárdan azon állításom mellett, hogy a hordóméhek csak akkor hordják a felső mézkamrába a friss mézet, ha a költőkamrában sehol sem találnak üres sejtet és habár a mézkamrában elég üres sejt van is, fel nem hordják még a süritett mézet se, ha a költőkamrában, a fiasítás felett kikelő fiasítások nyomán, sejtek nyílnak a méz elraktározására. A mézelés tehát mindig felülről le, hátulról elé, az oldalokról összébb halad mindenütt a méz szomszédságában kikelő fiasítások nyomán. Így a

fennebb elmondott kivételes eseten kívül a fedetlen és szintén süritetlen méz, a méhek apadásával is, mindig a párával telt méhcsomóban van, a hová lehetetlen a szabad levegőnek a méhek kikerülésével jutni. Ezt az igazságot tagadni nem lehet. Ha pedig a fedetlen és süritetlen méz a méhektől már fedetlen helyen van, oly következetes igazság a páralccsapodás azon helyeken, mint a szabad természetben a páratelt levegőnek lehülése után a harmat és eső; mert bizonyos, hogy azon helyeken a méhcsomó által okozott légforgással a páratelt levegő veszi lehúzódsi útját kifelé, a mely az elhagyott hűvebb lépeken folyton veszít páratartalmából. Ott nem sűrűsödik a méz, hanem ha peccsételetlen maradt, már higul és jegcczesedik. Mindezeket nem tévedésen alapuló számitásokból mondom — mint a mivel S. ur vádol — hanem tapasztalati igazságokból.

Azon eshetőségeknek sem adhatunk helyet, hogy a méh lakások finom likacsain szűrődjék át a levegő és felül a méhek kikerülésével juthatna a süritendő mézhez; mert a kaptár felső részén csak a belső levegő kifelé szűrődhetése történhetik és csak a közepén alól a külső hűvösebb levegő beszűrődése. De már fennebb említettem, hogy ezek a finom likacsok a páralccsapodásokból a hajcsövesség törvényeinél fogva hamarább telnek meg vízzel, mint hogy a levegő ottan ki- vagy bevonulhatna és a mig méh van benne, mindig is szívják a nedvet magukba, ugy, hogy ottan a légfolyásnak folyton utja van állva. Más, ha a méh lakás roszul van készítve és nagy nyílások vannak rajta. De azért a levegő még sem süritheti a mézet, a mint hátrább meglátjuk. De vajlon ki alkalmaz mézélésre oly szegény családot, a mely a mézélési időszakokban az összes építménnyel telt lakást szorososan be ne töltené, még pedig a lakás oldalfalainái és az aljlépeknél legtömöttebben? Ugyan hol lehet helye akár az oldalfalakon beszűrődő, akár a röpnnyíláson felfelé nyomuló levegőnek, a S. ur elmélete szerint, a méhektől függetlenül a mézhez jutásra? De látott-e valaki rendes fejlődési és mézélési folyammal oly gyarló méhcsaládot, a mely a tőle elhagyatott helyekre mézél? Én nem! Ha megtörténik a gyengébb méhcsaládoknál, hogy az apadó népség a hűvösödő és hosszabbodó éjszakákon már oda-odahagyja a mézürt és a bepeccsételetlen mézet is ott hagyja (akkor is első sorban a be-

pecsételt mézet hagyja oda), valjon lehet-e ebből oly mereven állítani, hogy a levegő sűríti be a mézet és épen éjjel nagyobb mértékben a méhektől elhagyott helyeken? Hát tavasszal és nyár elején, mikor épen a főmézelési időszakok vannak, a méhekkel tömött kaptárokban, kupos kasokban, a hol nincs helye a szabad levegő hozzáférhetőségének, nem sűrűsödik-e be a méz és nem épen a méhektől tömött kaptárokban és nem épen a főmézelési időszakokban a leggyorsabban? míg a nyár utolsó felében a gyengülő családoknál, a hol a szabad levegő hozzáférhetőségének is lehetőség van adva, mind lassabb folyamban, későbbre sűrítettik be. Hogyan egyeztethető össze ezen fordított arány a S. ur elméletével? De hiszen mind a felső, mind az oldal és hátsó elhagyott mézes helyeken a méhektől elszálló, párakkal telt s már a központtól távolabb hűvösödő levegő járja át a mézes lépeket, a mely nem párologtató, de páralerakó képességgel bír. Ha S. ur azon eshetőségekkel számolt le csak, hogy keretes rendszerünkkel mind a felső, mind a hátsó mézürrel az ablakok rosszul illeszkedésével a külső levegő behatolhat az elhagyott mézes lépekhez, úgy a légáramlatot nem vette tekintetbe, mert a légáramlat a méh lakásokban — ha a lehetőség meg van adva — mindig felfelé iránylik, mindaddig, míg a belső hőt a külsővel szemben a méhek emelik. Tehát mind a rőpnyíláson, mind az ablaknyíláson csakis alól áramlik be a szabad levegő, folyton a melegítő csomóban összpontosulva, huzódva, míg a melegeedett levegő a csomóból szétsugározva, a felsőbb helyeken kiáramlik. Így csakis a Neiszer rendszerének van jogosultsága a levegő által sűríteni a mézet. De emlékszem, hogy S. ur azt mondta, hogy a méhek által mind fokozottabb mértékben meleg levegő által sűrítettik nagyobb mértékben a méz. No de a méhektől elhagyott helyeken csak hül a méhektől elszállott meleg, ez bizony nem emeli páratartalmát. Hát ez bizony nem történhetik: ha akarom a méhek által fokozott meleg levegővel, ha akarom, a méhektől független levegővel.

A méh lakások felső részén rőpnyílást általánosságban nem alkalmazunk, úgy, hogy a lakás alsó része teljesen légzáró legyen, hogy t. i. a külső levegő csak felső nyíláson közlekedhessen a belsővel, a természetben azonban sok ilyen méh lakás van, de a méhek kikerülésével az ilyenekbe sem juthat a külső levegő a

mézhez. Tudjuk, hogy a méhek a nyílás közelében foglalnak állást minden időben; itt van téli fészük is, még pedig felső nyílással mulhatatlanul, szaporodásukkal innen terjednek szét minden irányban és közvetlen a nyílás előtt mézet sohasem raktároznak. Midőn a külső levegő benyomul, a nyílás előtt közvetlen a méheket érinti, de a méhcsomón át nem törhet, mert innen a már felmelegedett és megkönnyebbült levegő terjed szét és állja útját a külső levegőnek, a mely által már fennebb nem szoríthatván, csak kifelé veheti folyását. Ezen kifelé és a méhcsomóból felfelé terjedő légfolyással szemben a külső sulyosabb levegő kénytelen a nyílási oldalon lesülyedni és a lépek alján szétterjedni, felszorítván a belső melegebb és könnyebb levegőt a lépsorok között. Ezalatt a lakásbeli meleg szétsugárzásánál fogva ismét könnyebbé válik a külsőnél, mely által az előbbi uton szintén lenyomatik, a hol a méhcsomón átfolyván, folytonos melegedéssel és könnyebbüléssel a nyílás felső részén, szemben a befelé törekvő légáramlattal, azon mennyiségben, a hogy a külső befoly, kiáramlik. Tehát a légforgás kevés különbséggel szintén az, mi alsó nyílással volt. A hol pedig méz van, méh is van és a levegő felvonulási útjában mézelési időszakban mindég első sorban van fiasítás, mint méz, a melyeket a méhek körben vagy félkörben mindig tömött külburokkal vesznek körül, csak ezeken áthatolva juthat mindig, de mindig a levegő az elraktározott mézhez, a hol bizony a méhek és fiasításuk által nagy mennyiségű párával láttatik el.

Csiki János.

---

## A méhek nyelve.

Minden méhész tudja, hogy minő hivatása van a méhek nyelvének s hogy annak hossza befolyásolja a mézgyűjtő képességet. Ebből kifolyólag, nem indokolatlan a méhész abbéli törekvése, hogy minél hosszabb nyelvű méheket szaporítson; hiszen vannak virágok, melyekből a nektárt a méhek épen a nyelvök rövidege miatt nem tudják kiszívni.

Ezt a kérdést tárgyalja a »Journal des Debats« egyik amerikai méhészeti szaklap nyomán.

Czélszerű — írja a közlő — anyaméhek tenyésztésére oly kaptárakat választani, melyek lakóinak elég hosszú nyelvök van arra, hogy azokból a virágokból is kiszívassák a nedvet, melyekhez nem férhettek a többi méhek.

Némelyek, bizonyos progressiv kiválogatás útján remélik elérhetni a czélt, hogy tökéletesbitett, hosszú nyelvü fajhoz juthassanak. Eddig ez még csak remény ugyan, de remélik, hogy valósulni fog.

Már eddig is különböző szerkezeteket találtak föl a nyelv hossza megmérésére. Ezeket »glossometer«-nek nevezik.

Charton-Traissord (méhtenyésztő Dompierreben — Aube) 1892-ben konstruált ilyen glossometert. Ez egy 12 cm. hosszú, 4 cm. széles, fémből készült doboz; ehhez egy meghajlitott tenék van forrasztva, melynek egyik vége a doboz tetejét érinti, másik vége pedig 12 mm. mélységben van. A doboz sodronyszövettel van fődve, melynek szálai 2 mm. távolságra vannak. Az alapon egy fokenkénti beosztás van, mely a tető és a meghajlitott alap közötti távolságokat mutatja.

A dobozba czukortartalmu folyadékot öntenek s azután vízszintes állásban, valamelyik kaptárba helyezik. A méheknek időt kell engedni, hogy a sodronyszöveten át, az edénybe öntött édes folyadékot felszívassák. A beosztás, melybe a czukros folyadék leért, mutatja a mélységet, melyet a méhek nyelvökkel el tudtak érni, s így a nyelvök hosszát is.

Traissord ugy találta, hogy az első kaptárban a folyadék  $7\frac{1}{10}$  mm.-ről szivatott föl; a másodikban  $9\frac{3}{10}$  mm.-ről, a harmadik kaptárban pedig  $8\frac{4}{10}$  mm.-ről, sat. Tehát a méhek között voltak különböző hosszúságu nyelvük. A hosszú nyelvük a virágok nedvét 9 mm. mélységből is képesek felszívni, míg ellenben a többiek csak kevésbé mély szirmu virágokból gyűjthettek.

Legsos de la Clementrie (Seine et Oise) a »Sociète d'apiculture«-nek egy más fajta glossometert mutatott be. Ő kifogásolja a fém-sodronyszövet használatát, mert a szálak vastagsága miatt a mérésben különbségek származhatnak. Szerkezetét ugy állította össze, hogy egy egyszerű fémfelületet alkalmazott, mely 2 mm. átmérőjü, és kellő mélységü lyukakkal volt ellátva. Ez a fedél egy czukros folyadékkal telt edényt főd és vízszintes állásba helyeztetik. Neve-

zett kísérletező úgy találta, hogy méhei  $6\frac{6}{10}$  mm. legnagyobb mélységből szívta föl a czukortartalmu folyadékot.

Amerikában Willams kapitány a méhtenyésztők évi gyülekezetén jutalmat ajánlt annak a méhtenyésztőnek, ki képes lesz oly rajat felmutatni, mely hosszabb nyelvü az övénél. Az ő méhei  $8\frac{7}{10}$  mm.-ről felszívják a mézet.

### A méz „íze“.

Többször volt már alkalmam bírálatot mondanom és bírálatot hallanom mézből, vagy mézzel készült szeszes italokról, melyek egyébként ütötték a mértéket, de érzett rajtok a méz „íze“. Talán egy pár kivételről tehetek említést, mint a *Sötér* Kálmán és br. *Ambrózy* Béla »konty alá való«-ja s utóbbinak egy-két tüzes pecsénye-bora, melyek, ebben a tekintetben dicséretesen megtagadják származásukat; mert a legroutrinirozottabb nyelv sem képes oly finom analisisre, hogy annak nyomán, az izelő, a kaptárra találhatna.

Magam is méhészt vagyok, de azért senki sem fogja tőlem rosz néven venni, hogy épen a *mész íze* miatt helyezem ostrom-állapotba a mézes italokat; hiszen maguk a méhészek, a kik a méhészeti ipar eme ágával foglalkoznak, legjobban tudják, hogy az e nemü gyártmány, épen az ugynevezett *mész-íz* miatt nem örvendhet a kívánatos forgalomnak, s daczára a legnagyobb kedvezménynek, a mit az állam a méztermékekre biztosított, a méhészeti ipar eme ága nem tud zöld ágra vergődni.

Mi tehát az a *mész-íz*? honnan kerül ez az unalmas idegen az italba, hogy lehangoljon, mérsékletességre intsen? és hogyan szabadulhatunk meg tőle?

Először is a virágokból jön ez az íz. Hozzák a méhek a nektárban a dohányból, repceből, pohánkából és még számtalan más virágból.

De ez még nem okozna nagy bajt, ha t. i. minden méhészt pergetőt használna; mert ki tudná választani az italokhoz legalkalmasabb mézet. Nehezebben megy azonban a dolog a kaszárnyánál, a hol mindenféle méz egy helyre kerül, és kevés a roszból, megrontja a jót.

A tulajdonképeni baj azonban nem a virágokban, hanem a méhészt járatlanságában vagy figyelmetlenségében van.

A méz magából a sejtéből is vesz magába extractiv anyagokat, melyek annak kellemetlen ízét adnak. Ide számítva még a himport, mely sokszor megromlott állapotban kerül a mézbe, a moly, pondrókat, penészt, ganajjal vegyes agyagtörmeléket, elhullott méheket, melyek sokszor fölös mennyiségben kerülnek a mézbe, főleg a kasokból, — nem csodálkozhatunk tehát, ha a mézből, megfelelő előkészítése nélkül, »unalmas« ízű ital kerül ki és nem képes a forgalomban tért hódítani.

Egy alkalommal ízleltem mézbort, melynek oly erős vasíze volt, hogy beillett volna akár vasas-bor készítménynek; más alkalommal pedig tisztán kiízleltem a horgany- és ón-éleget s csakhamar reá is jöttem, hogy egyik mézbor-gyáéto zománczozatlan vasedényben forralta föl a mézet, a másik pedig zink-, a harmadik czinédényben forralta huzamosb ideig.

Én, a bornak, vagy édesített szeszese italnak szánt mézet mintegy (a méz sűrűségéhez képest lehet több, vagy kevesebb) hetedrésznyi, tiszta folyó-, vagy forrásvízzel vegyítve, lassu tűzön a forpontig hevitem s ekkor, forró állapotban, lenszöveten átszűröm. Hogy mennyi minden marad a szűrőben, a szennyes kitin ingecskefoszlány és báb-ürülektől kezdve a propolis törmelékgig, még a pergetett mézből is, csak a tudja, ki a szűrő tartalmát közelebbről vizsgálgatja.

Önkényt következik, hogy a méz fölmelegítése zománczozott ércz-, vagy porzczellán-edényben kell, hogy történjék s később, a további főzés is. A közönséges cserépedényt nem ajánlom, még ha mázolja is van, mert a mézbeli savanyok a laza mázat megtámadják s attól nemcsak idegen ízét kap a méz, hanem a máz ólom-, néha arzén-tartalma egészségteiénne teszi a mézet.

A mézet, átszürés után, visszaöntjük az, előbb kitisztított főzőedénybe és lassu tűzön addig főzzük, mig csak tömötebb állományu habot ad, a mi rendszerint megtörténik  $1\frac{1}{2}$ —2 óra alatt. Ezután, a főzéssel besűrített mézet ugyanannyi vízzel vegyítés után még forrpontig hevitem.

E hosszas főzés alatt a mézben absorbeált terpentines részek és illó olajok jó része elillan a vízpárákkal, minthogy amazok könnyebbek a víznél. Azonban még mindig vannak a vízben tisztátalan részek, melyeket el kell távolítani.



Erre a czélra legalkalmasabb a *szén*.

Rendszerint porrá tört *csont-szenet* (spodium) szoktam használni; azonban, ennek hiányában a *frissen égetett* kemény faszén is alkalmas. Ez utóbbit a méhész maga is előállíthatja olyképen, hogy a jól kiégetett fát, midőn izzó szén, tiszta, mázatlan edénybe rakja, lehetőleg hamu nélkül és cserépfedővel lefödi. A szén, éleny hiányában csakhamar kialszik s ekkor, még frissen, porrá kell törni és a szűrőbe tenni és a vízzel higitott mézet még forró állapotban átszűrni. A szén, a mézben maradt minden idegen anyagot elvon és szűrőn átfolyt rész alkalmas lesz ugy a bor, mint a liqueurok készítésére.

A szürléző zsákot készíthetjük flanell, vagy filczből. A ki még egyszerűbben akar czélt érne, öntse a szenet a higitott mézbe, karvarja jól össze, tartsa rajta 24 óráig, ez idő alatt többször felkarvarva, vagy rázva s azután lehető tömött lenzsákon szűrje keresztül.

Annnyi szén kell, a mennyi a mézes edény ürméértékének  $\frac{1}{4}$  részét elfoglalja.

A ki e szerint az eljárás szerint tisztítja meg mézét az idegen anyagoktól, annak méze nem lesz »unalmas« izü és a ki issza (ó állapotban) tán a sem lesz unalmas.

Dr. Ribáry F. J.

## Vegyések.

— *A tagsági díj hátralékok.* Még mindig vannak, a kik hátralékos tagsági díjait nem fizették be. E helyen is hivatkozunk választmányunk mult ülése határozatára. Kérjük annak figyelembe vételét. Azoknak, a kik deczember végéig nem fizetik be tagsági díjait, a lap további küldését beszüntetjük; a tagsági díj fizetés kötelezettség azonban tovább is fennáll s azok felhajtása iránt egyetünk az alapszabályok értelmében intézkedik. Lehetetlen, hogy egy egyesület a tagsági díjak pontos fizetése nélkül feladatának megfelelhessen. Midőn az egyesület ügyeinek intézői akkora munkát és egyéb áldozatot hoznak a közös czél érdekében: méltán elvárhatjuk, hogy a zászlónk alá sorakozottak, kötelezettségeik pontos teljesítésével szintén hozzájáruljanak az amugy is csekély áldozatot.

— *Az 1895. nov. 16-án megejtett méhész-egyleti sorsolás alkalmával kihuzott nyeremények:*

1. »A Méh és világa« nyerte

Hirschfeld Sándor

2.	Kaptár	»	Neumann Samu
3.	Átmeneti kaptár	»	Gajzágó Tivadar
4.	Anyanevelő kaptár	»	Geduly Elek
5.	Egy keret lépes méz	»	Naláczy Géza
6.	» » » » »	»	Széky Miklós
7.	Egy kilós pergetett méz nyerte		Benkő Mihály
8.	» » » » »		Márton Ferencz
9.	» » » » »		Répay László
10.	» » » » »		Jóna László
11.	Egy fél kilós pergetett méz	»	Rosenberger Mátyás
12.	» » » » »		Czipalt Áron
13.	» » » » »		Bocsánczy András
14.	» » » » »		Bakó Ferencz
15.	» » » » »		Báró Bánffy Ernő.
16.	» » » » »		Kapinetz Antal
17.	» » » » »		Szállásy Márton
18.	» » » » »		Csiky Lukács
19.	» » » » »		Torma János
20.	» » » » »		Pál Kristót
21.	» » » » »		Czecz Lukács
22.	» » » » »		Nagy Tamásné
23.	» » » » »		Hermann József
24.	» » » » »		Balázs Antal
25.	» » » » »		Abend András
26.	» » » » »		Dr. Zágoni Mózes.

Első négy nyeremény egyleti főtítkár, utóbbi nyeremények Hirschfeld Sándor helybeli kereskedőtől 1896. évi február hó végéig átvehetők.

— **A kik bejelentettek az országos kiállításra**, sziveskedjenek mihamarább beküldeni a feleletet egyesületünk főtítkára *Wieder* Józsefhez (Kolozsvár, Hosszu-utca 22. sz.) a következő kérdésekre: 1. átlag mennyi mézet termel évente? s ebből mennyi ákác, hárs és közönséges méz; 2. mennyi a nyers viasz, a sárga és fehérkülön-külön; 3. mennyi mézet árusít el kicsinyben és mennyit nagyban? mennyit a bel- s mennyit a külföldön s mekkora átlagos árban? 4. Készít-e mézbort, ha igen, mennyit? 5. éget-e mézpálinkát? 6. mézből minő készítményt állít még elő? Eme kérdésekre

azért szükséges feleletet kérnünk, mert a kinyomtatandó kiállítási katalógusba a bejelentett méhészeti ipari terményre vonatkozó, fennebbi adatok is fölvétetnek, épen a bejelentők érdekében, hogy a vásárolni szándékozók már a katalógusból teljes tájékozást szerezhessenek. A legjobb piac nyitattik meg ezen az uton a kiállítók előtt, melynek megszerzése semmi áldozatba sem kerül. Sokszor és sokfelől halljuk a panaszt, hogy méhészeti terményeinket nem tudjuk értékesíteni, ragadjuk meg tehát a jobb értékesítéshez kínálgató alkalmat.

— *A millenniumi kiállításra bejelentett tárgyak méretei.* Több bejelentő kapott felszólítást az igazgatóságtól, hogy a bejelentett tárgyak pontos méreteit és rajzát küldje fel. E miatt többen fordultak egyesületünkhöz kérdéssel, hogy miért kívántatik a rajz, holott a bejelentési iven csak a méretek kívántattak, s a kiírt határidőre el nem készíthetés minő következménnyel járna? Értesítjük az érdeklődőket, hogy a kiállítandó tárgy pontos méreteinek bejelentése elégséges. A ki ezt bejelentette, az, a szabályoknak eleget tett. A ki állványt, szekrényt akar igénybe venni: ott indokoltabb a rajz beküldése; de a melyik kiállító a méreteket pontosan elkészítette, ott nem feltétlenül szükséges. Megjegyezzük azonban, hogy a mint meggyőződünk, némely bejelentési iven a kiállítandó tárgy-térfo-gata nincs kellőképen megjelölve, s akkora helyet igényel némely kiállító, a mekkorára, előreláthatólag nem lesz szükség. Ilyen esetekben, igen természetes, hogy az igazgatóság útvalva van arra, hogy további felvilágosítást kérjen, másként lehetetlen a rendezés nehéz munkáját megfelelően végezni.

— *Régi kaptárak és kasok fényképe.* Az ezredéves országos kiállításra egyesületünk bejelentette a régi kasok, kaptárak és méhészeti eszközök fényképeit, számítva arra, hogy a méhésztársak és a méhészet barátai, különösen pedig a m. vándortanítók eme érdekes és tanulságos kiállítás egybeállításában segédkezni fognak. Első sorban felkértük a m. felügyelőt és valamennyi m. vándortanítót, — minthogy ez utóbbiaknak legtöbb alkalmuk van — hogy ez irányban tudakozódhassanak, de eddig csak egyetlen vándortanító, *Valló*, méltatta figyelemre az ügyet, habár nem kívánt egyesületünk többet, mint, hogy tudassák azokat a helyeket, honnan az igényelt tárgyak beszerezhetők. Ily körülmények között a *hatósá-*

*gokhoz és tanítókhöz* fordult a végrehajtó bizottság, s ez úton több érdekes tárgy létezéséről szerztünk tudomást, melyekről annak idejében részletesebb közléseket fogunk adni.

— *Sötér Kálmán* »A Méh és Világa« czimü művét eddig megvették: Balogh Gergely, Fadgyas János, Riedl Gusztáv, Kamarás Béla, Deák Gerő, Szamosujvári méhészkör, Sötér Ferencz, Kallányi Ferencz, dr. Seyler Emil, Szentiványi Zsigmond, Lévay Antal, Bacskay Sámuel, Józsa Dezső, Kozma Márton, Szabó Béla, Nyéki Méhes Balázs, dr. Hilbert István, Tordai Sámuel, dr. Bálint Sándor, Wieder József, Hutkay László, dr. Klatrobecz Gyula, Szukup Lajos, Frauen Mihály, Hlatky Miklós, Horváth János, Barna Sándor, Ván István, Gyenge Sándor, Bodor László, Gulyás Elek, Horváth József, dr. Nagy Árpád, Csiky János, Kovács István, Pohánka Ödön, Juhácz Vincze, Orosházy János, Szepesmegyei méhészegylet, Kovács Béla, Csiki J. János, dr. Zágonyi Mózes, Biró Gyula, Malatinszky Lajos, Szvacsiná Géza, Szolnay István, Valló János, Csere Lajos, Hubrich Hugó, Kamenszky Géza, dr. Novák Endre, ifj. Gebé Andor, báró Sennyei Béla, gróf Török István, Jakovits János, Neumann Samu, Süttő József, Oelberg Károly, Neményi Koncz István, Gersentzky Antal, Sirokkai Albert, Korondi méhészkör, Bod László, Gebhardt Imre, Szelecsényi Lajos, Berényi József, Binder Iván, Forster Gyula (20 péld.), Vámosy Mihály, Erdődy István, Patka Venczel, Nyitray Aurél, ifj. Schilberszky Károly, Kir. József-műegyetem, dr. Lendl Adolf, dr. Lippi Rodiczky Jenő, Fábian Tóth István, dr. Szontagh Adolf, Horváth Miklós, Tersztyanszky Andor, Popovits László, Zombartsevits Ferencz, Bandár Miklós, Slatz Sámuel, Végh Rezső, Koczka József, Rozsházi István, Kovács Antal, Hives Pál, Dr. Kovách Endre, Peti Lőrincz, Laszkéry Pál, Vimmer Ferencz, Georgievits Sándor, Liptay Ferencz, Pokorny Péter, Dr. Kürtössy József, Szontagh Pál, Nagy Iván, Br. Majtényi László, Widder Cyprián, Nagy György, Szita Béla, Mátray Gyula, Csurgói tanítóképezde, Horváth Béla, Kuhne Ferencz, Dr. Haniczy Gyula, Tihanyi Endre, Vánky József, Wagner Emánuel, Balla Kálmán, Bozsolik Ferencz, Gr. Majláth József, Buday Zádor, Rózsa János, Veszely Antal, Révész Menyhért, Komárommegyei gazd. egyl. méh. szakoszt., Bernáth Zoltán, Akolicsányi Manó, Lichtvarschik Mihály, Molnár Máté, Nagy Sándor, Berkó István,

Bolgár János, Tschida Ártur, Majtényi Oszkár, Bolgár Endre, Zsötér Andor, Manajó György, Huszár Miklós, Kovács György, Vincze Gyula, Id. Gödri Ferencz, Nemes Sámuel, Gonda Béla, Ádámovits István, Borbély Pál, Juhász Vincze, Tóth Lajos, Szilágyi Rezső, Forster Géza, M. orsz. gazd. egyesület.

— **Méztisztítás krétaporral.** Bemutatás és ajánlás végett vettünk egy csomagot teljesen kifogástalan kiállításban, avval a fölírással: »Biztos méztisztító szer«. A vizsgálatból kiderült, hogy a »biztos« szer nem egyéb, mint porrá tört szürke hegyi kréta. Miután a beküldő értesítése szerint, hasonló mutatóanyag-példányokkal több méhészt felkeresett, kötelességünknek tartjuk óvatosságra figyelmeztetni a méhészközöniséget. A krétaport általában nem tartjuk alkalmasnak méz tisztításra. Még ha előbb kimossuk is: megérik a méz ízén. A káolin (porcellánföld), mivel a bort is tisztítják, alkalmasabb erre a célra. Ez csak fizikai összeköttetésbe jön a mézzel, így, ha jól ki van mosva, semmi káros hatása nincs. E mellett még egy adag krétapor egy korona (!) a mely mennyiséget minden üzletben meg lehet kapni  $\frac{1}{10}$  árban,  $\frac{1}{6}$  árban pedig a kaolint.

— **A méz habja.** Kérdést intézett hozzánk egyik tagtárs, hogy mit csináljon a mézbor előállításánál leszedett mézhabbal? Használhatja-e a méhek tavaszi etetésénél? — Méhetetésre nem ajánlható; mert a benne levő tisztátalanság miatt nem egészséges. Legcélszerűbb vízzel hígítani s kiforrás után, kifőzni pálinkának. A ki ezt nem teheti: az, a kiforrott mézbort öntse eczetágyra.

— **A méhek étető edénye.** Az »Oe. U. B. Ztg.« ércz, üveg- vagy porcellánedényt ajánl erre a célra, minthogy ezek legkönnyebben és legjobban tisztíthatók. Részünkről az üveg- és porcellán-edényt ajánljuk inkább, mint az érczből valót, a melyet a mézben levő savak megtámadnak, az eként származó só vegyül a mézzel s esetleg hátrányos lehet a méhekre. A porcellán- és üveg-edénynél rosszabb hővezető a cellulose s a mellett kellőképen tisztítható és nem törékeny; így, azt hisszük, e volna a legalkalmasabb méh-étető edénynek.

— **A méhek száraz ürüléke.** A lipcsei kiállítás alkalmával bemutatott kísérlet azt bizonyította, hogy az egészséges és jól táplált méh úgy télen, mint nyáron száraz ürüléket választ ki. Egy pár kas méhet kosárba söpörtek s tiszta fehér papírra borították; a

Weigandt jelenlétében és az ő ellenőrzése mellett történt a kísérlet és konstatáltatott, hogy a papír tele volt száraz excrementummal. Az eredményt bemutatták *Dr. Dzierzonnak* is, a ki mindaddig nem hitte a száraz kiválasztást. (Schl. B. Ztg.)

— *Mennyi mézet gyűjt egy méh életében?* Cowan, az ösmert angol tudós állítása szerint egy méh az egész életén át tartó szorgalmas munkája után nem gyűjt több mézet, mint egy theás kávé nálnyit.

— *Hogyan mézelnék Amerikában a méhek?* Egy amerikai méhészt állítása szerint az ő méhkasai az idén átlag 90 font mézet gyűjtöttek, s volt olyan kas, mely 140 fontot gyűjtött, így 18 család után 1550 font mézet nyert. (Schl. B. Ztg.)

— *Lépesméz hamisítás Franciaországban.* Eddig Amerikából importálták a hamis lépesmézet; most már Franciaországban is vannak gyárok, melyek parafin- és viasz-vegyitékből előállított sejtekbe öntött szirupot hoznak forgalomba lépesméz gyanánt. A hamisítás oly tökéletes, hogy külsőleg semmiben sem különbözik a valódi lépesméztől. Arról nem szól az értesítés, hogy a francia hatóságoknak van-e erről tudomása, s a hamisítás ellen tétetett-e intézkedés?

— *Bírmustár mézzel.* 4–6 darab birsalma, 200 gr. sárga, 50 gr. zöld mustármag, 6 gr. székfűszeg, ugyanannyi gyömbér, 5 gr. koriander s ugyanannyi anizs; mindezeket finoman össze kell zuzni, a birsalmát meghámozás után megfelelő mennyiségű jó édes mézborban megfőzni, azután áttörni finom szitán. Ezután forró állapotban hozzá kell adni a mustárt s végül a többi anyagokat; az egészét szitán át kell törni s kész a mustár.

— *A legmagasabban fekvő méhes* 1800 meternyire van a tenger színe felett (Saas-sèc-Valais), a hol 20 méhcsalád 300 kilo mézet termel.

— Jelen számunkhoz mellékelten veszik t. olvasóink lapunk 1895. évi »Tartalom-jegyzék«-ét.